

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Ústav etnologie

Náměstí Jana Palacha 2
116 42 Praha 1
Tel.: +420 221 619 622, 625
E-mail: ethno@ff.cuni.cz

POSUDEK VEDOUCÍHO BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Etika a hrdinství v ústní tvorbě černohorského národního hnutí

Jovana Djuric

Ústav etnologie FF UK, Praha 2015, 51 s.

Zájem o slovesný folklor jihoslovanských národů a etnických skupin stojí na samotném počátku folkloristiky jako svébytného oboru stojícího na pomezí humanitních, sociálních a historických věd v evropském i českém kontextu; pozdější domácí folkloristická bádání se až na malé výjimky (dlouhodobý zájem o bulharskou ústní slovesnost ze strany Zdeňka Urbana, aktuální bádání v oblasti bulharského, dalmatského a bosenského folkloru ze strany Jaroslava Otčenáška) zabývala – z hlediska vývojových vztahů s českým folklorem ovšem zcela přirozeně – spíše středoevropským, popřípadě východo- a západoevropským prostorem. O to více je třeba uvítat bakalářskou práci Jovany Djuric představující významný aspekt folkloru v domácím kontextu zatím relativně nepřiblíženého repertoáru Černohorců, a to jeho etický a heroický rozměr.

Úkol, který si autorka vytkla, je poměrně ambiciózní; zkomplikovala jej nejen relativně značná (ale velice úspěšně překonaná) jazyková bariéra, ale i její rozhodnutí rozšířit téma své bakalářské práce o historický kontext černohorského národního hnutí, v jehož imaginaci hrála heroická epika nezastupitelnou a do značné míry i klíčovou roli. Vznikla tak zajímavá a dovedně strukturovaná práce na pomezí prozaické folkloristiky a etnických studií, přičemž větší – a nutno říci že i teoreticky propracovanější – část textu se pohybuje v oblasti folkloristiky.

Po stručném úvodu věnovaném historii černohorského národního hnutí se autorka v samostatné kapitole zabývá fundamentálním konceptem „čojství“ (obtěžně přeložitelný pojem, který by snad šlo převést do češtiny jako „lidství“ či „humanita“ – diskuse nad tímto konceptem, včetně možností jeho překladu, by mohla třeba zaznít i u obhajoby), jehož rozbor patří k nejzajímavějším částem práce; mimo jiné dokazuje, že černohorský epický ideál nezahrnuje jen prostý patriarchální válečnický heroismus, ale je komplikován relativně komplexním etickým aspektem, který je jen obtížné vměstnat pod západní pojem „cti“. Následná kapitola se relativně podrobně věnuje černohorským ženským hrdinkám (v českém prostředí známým především díky umělecké tvorbě Jaroslava Čermáka); další pak přináší konkrétní příklady „čojství“ a hrdinství v díle „národního barda“ Marka Miljanova, tvůrce významné sbírky černohorských heroických „exempel“ *Primeri čojstva i junaštva*. Poslední kapitoly jsou pak věnovány kontextu hlavního tématu

práce, který se autorka rozhodla – podle mého mínění vhodně – neopomenout – symbolickému významu hor v černohorské kolektivní imaginaci a fenoménu guslarů v černohorské společnosti.

K hlavním pozitivům práce Jovany Djuric patří především relativně úspěšné završení pokusu o kompletní deskripci zkoumaného fenoménu, který popisuje nejen za pomoci folklorních a uměleckých pramenů, ale především u nás relativně neznámých jihoslovanských teoretických textů; tento záběr se pak pokouší doplnit o širší pohled ze strany mezinárodní folkloristiky (např. Albert Lord, Regina Bendix) a historiografie (např. Miroslav Hroch). Autorce je třeba také přiznat vhodnost zacílení práce na klíčový aspekt černohorského folkloru, kterým je jeho etický rozměr, čímž se vyhnula nadbytečné kumulaci a repetici folklorních dat, pro kompilační práce tohoto druhu poměrně typické, a v neposlední řadě i značný zájem o téma, který se projevil v relativně samostatné finalizaci textu. Ocenění si zaslouží i snaha autorky o kontextuální přístup k folklorním textům, které nezkoumá jen pomocí zavedených formalistických přístupů (např. obsahová analýza, motivický rozbor či typologická klasifikace), ale důsledně v historických, společenských a kulturních souvislostech doby jejich vzniku a aktivní transmise; v tomto smyslu jsou tedy dané *texty* zkoumány v jejich dobových *kontextech*. Sympatická je i snaha o doplnění písemných pramenů prameny folklorní povahy (byť se autorka metodologii i detailům jejich dokumentace téměř nevěnuje) a rozhovory s předními místními odborníky na dané téma, které byly pro autorku odborným korektivem jejího badatelského snažení. Zajímavý je i autorčin důraz na teoretická díla literárního kritika Bodgana Popoviće, které stály mnohdy v protikladu k dobově dominantním folkloristickým teoretickým a metodologickým přístupům; v někdy příliš homogenní srovnávací folkloristice tak představuje vítané osvěžení.

Za potenciální negativa práce je pak možné považovat právě výše zmíněný entuziasmus a zájem o dané téma, který se projevil jak v relativně nekritickém přebírání některých tvrzení z primární i sekundární literatury, tak v dnešní folkloristice možná až příliš romanticky (nacionalistickým) uchopení předmětu studia v duchu produkční teorie; na tuto cestu byla ale autorka do značné míry svedena částí využití literatury. Bakalářské práci v oboru etnologie by ale přesto možná slušel větší odstup od předmětu studia a především jeho výraznější problematizace, byť na poli etiky jde samozřejmě o záležitost poměrně obtížnou a delikátní, ale o to badatelsky zajímavější.

Přes výše zmíněné výtky je bakalářská práce Jovany Djuric zajímavým a inspirativním textem využívajícím celou řadu v domácím kontextu ne zcela známých pramenů a teoretických přístupů, které komparuje do výsledné syntézy, která je nejen dovedně strukturovaná, ale především obsahově hutná, sevřená a promyšlená.

Shrnutí:

Předloženou bakalářskou práci je možné označit za zajímavý akceptovatelný text splňující podmínky pro obhajobu prací této úrovně, který však vykazuje určité rezervy především na poli využití teoretické literatury, jejího kritického hodnocení a interpretace.

Předložený text **doporučuji k obhajobě (hodnocení na rozhraní 2–3).**